HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וזה וזה כבור. ואפילו הכי מסמועינן מתניתין לפטור הואיל ונפ"מ מהבלעת מית גלי מחבטא וקרקע עולם דמני ליה ז"ק הזיקתו: **רבה אמר הכא במאי עסקינן.** לקמני מייתי: **כמתפלך דנפל על חפיה.** כריסא ומקמי למטה לקרקעיתא מתהפך ונפל על גביה: **דלמא ניהו.** הבלע שנכנס בו מחמילת נפילתו והועילה בו להמית היא המיתתו: **הכא בנזקי כור בשור.** שהשור נכנס למקר בעה"ב שלא ברשות ולא הפקיר לו רשותו ולא בורו ונפל לבור והפלים את מימיו: **דרך נפילה.** על פניו משמע דרוב בהמות הנופלין בעומק על פניהם נופלים: **נפל לפניו מקול הכרייה חייב וחמאי נימא כורה גרם ליה.** וכורה פטור הוא דגרמא בעלמא הוא [1] (ואפילו הכורה בעל הבור מיכא למיפטריה מהאי טעמא דכיון דמשום גרמא נפל לא מסתלק חיובא דבור מיניה ומני לפטוריה בעלמא דפטור ע"ש) וכשאין הכורה בעל הבור עסקינן הלא שהוא שכירו וכגון שהיתה בור כריוה ועומדת קודם לכן דלמי הלמי כרייה הוי כורה חייב למיתן שליש לנבר עבירה לחסור לקלקל ה"ל"ר: **בעל הבור הזיקו עביד.** כלומר בתוך שלו נמצא המזק וכל היכא דלא מפסר לחסתלומי מכורה דקול גרמא בעלמא הוא משסלם מיניה דבעל הבור: **בעל הבור פטור.** בין שהשור הניזק שוטה בין שהוא פקח דלמר ליה בעל הבור לי לאו תורך לא נפל ולמי לחיפה מעשה בידים הוא ולא גרמא: **רבי נתן אומר: בעל הבור משלם מחצה.** שהרי בין שהיסה המיתו. אפי' הוי שור הניזק פיקח חייב דליכא למימר מבעי לך עיוני ומיזל דהא מנינו דחפו: **הא נחס.** בעל השור משלם רביע וטעמא מפרש לקמיה: **הא נמועד.** דמיחייב נ"ש דכל חד משלם מחצה ממה נפשך אי תרוייהו כוליה הזיקא עביד בעל דבר אי חד מיניהו מיית השתא דבעדי תרוייהו משלם כל חד פלגא אי כל חד וחד פלגא הזיקא עביד מאי בעבד משלם דהא מועד הוא: **אי קסבר הא כוליה הזיקא עבד.** הואיל דנגחו בור נמי מיית חוי כחילו המיתו כולו וכן גבי בור הואיל ונגחו מכח נגיחות השור הוי מיית כחילו המיתו כולו ומשום הכי מחמיר ג' חלקים על בעל הבור: **הא משלם פלגא והא פלגא.** כיון דבעל השור נמי כוליה הזיקא עבד ושור תם משלם חצי נזק שהוא עושה: **והא קסבר.** הואיל ומיחם עשאוה יחד הא פלגא עבד והא פלגא עבד ומשום הכי שור רביע הוא משלם דהא תם הוא ופלגא מאי בעבד משלם: **ובעל השור.** תם הוא לשלם רביע ובעל השור למועד הוא לשלם פלגא ואידך מפסיד ניזק: **רבי נתן אב כיח דין.** בפרק קמא (דף יג. ושם) [2]:

ובעל הבור משלם מחצה. כשוטה או מהלך בלילה קאמר למי שפקח ביום הא תניא לעיל דפטור וכי תימא ה"מ כשנופל מעצמו אבל הפילוהו אחרים מייב ת"ק כשנופל נמי מעצמו ליחייב דתמילתו בפשיעה פן יפול ע"י שוורים וקופו בתוכם חייב אלא על כרחין שור פקח נגמר יפה [3] ומרחק כל כך מן הבור שלין שוורים אחרים יכולין להפילו בתוכו: **לעולם** קסבר **האי פלגא נזקא כו' אנא תוראי בבירך אשבחיתיה.** ות"ת כיון דפלגא נזקא עבד מה שבירת היא זו דמשום דמשסלם כגון בשני שוורים שהזיקו מבבל הבא בשור כמו שהזיק הבור ואפילו הכי קאמר דכיון דהוי פלגא נזקא עביד בעלמא כגון שהזיק כמו כן יועיל שומפות הבור לשור ולא יהא משום הבור משלם ונמי מיכא להקשות למאי משלם רביע ע"כ גרמה לבור נמי פלגא נזקא עבד ומשום שגמר ההיזק ודומה כמי שעשאו כולו לחמיין כי ליכא למשלם מבעל הבור משלם מבעל הבור:

שור **שמואל** לטעמיה דאמר להבלו וב"ש לחבטו. ות"ת למאי כי מחייב בחבטו היינו כשנתקל בבור מבל הבא שכרייה גרם לו ליפול וגם בחבטו בקרקע עולם בהא הוי פטור וי"ל דשפיר הוי לטעמיה למשכחן דמחייב בחבטה בשנחבטו על ידי מעשיו:

בעל השור חייב. פי' מחלה ובעל הבור פטור לגמרי גזירת הכתוב מונפל שמה שור לו חמור מעצמו ולא שיפילוהו אחרים כדפרישית פרק קמא (דף יג. ושם) [4]:

ובעל הבור משלם מחצה. כשוטה או מהלך בלילה קאמר למי שפקח ביום הא תניא לעיל דפטור וכי תימא ה"מ כשנופל מעצמו אבל הפילוהו אחרים מייב ת"ק כשנופל נמי מעצמו ליחייב דתמילתו בפשיעה פן יפול ע"י שוורים וקופו בתוכם חייב אלא על כרחין שור פקח נגמר יפה [5] ומרחק כל כך מן הבור שלין שוורים אחרים יכולין להפילו בתוכו: **לעולם** קסבר **האי פלגא נזקא כו' אנא תוראי בבירך אשבחיתיה.** ות"ת כיון דפלגא נזקא עבד מה שבירת היא זו דמשום דמשסלם כגון בשני שוורים שהזיקו מבבל הבא בשור כמו שהזיק הבור ואפילו הכי קאמר דכיון דהוי פלגא נזקא עביד בעלמא כגון שהזיק כמו כן יועיל שומפות הבור לשור ולא יהא משום הבור משלם ונמי מיכא להקשות למאי משלם רביע ע"כ גרמה לבור נמי פלגא נזקא עבד ומשום שגמר ההיזק ודומה כמי שעשאו כולו לחמיין כי ליכא למשלם מבעל הבור משלם מבעל הבור:

שור

וזה וזה בבור רב לטעמיה [6] דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו ושמואל אמר [7] בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכל שכן לחבטו אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור [8] כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור איתיביה בבור בין לפניו בין לאחריו חייב תיובתא דרב אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה ממה נפשך אי בהבלא מית הבלא דידך הוא אי בחבטא מית חבטא דידך הוא רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך דנפל אאפיה ואתהפיך ונפל אגביה דהבלא דאהני ביה אהני ביה רב יוסף אמר הכא בנזקי בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאיש את מימיו דלא שנא לפניו ולא שנא לאחריו מיחייב תני רב חנניה לסיועי לרב ונפל עד שיפול דרך נפילה מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר [9] בעל הבור הזיקא קא עביד [10] וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור [11] רבי נתן אומר [12] בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר [13] בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע לא קשיא [14] הא בתם הא במועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד משלם פלגא והאי משלם פלגא ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד אמר רבא [15] רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי איבעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד [16] משום [17] דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשבחיתיה את קטלתיה מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא ממך: אמר רבא [18] הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת [19] ר' נתן ורבנן פשיטא מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה אבל הכא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא איתמר

שור

מסורת הש"ס

ו) לעיל כ: ל"ל, ב) [לעיל יג.], ג) [לעיל כח:], ד) [לעיל לט. ב"מ קי:], ה) [לעיל יג.], ו) רש"ל מ"ו, ז) [ד"ה מ"ו],

הגהות הב"ח

(ח) תוס' ד"ה ובעל וכו' יפה ומתרחק כל כך:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה באנו למחלוקת וכו' דאבן נמי היינו בור. עיין לעיל דף כח ע"ב תוס' ד"ה ובעל וכו' וציין:

רבינו חננאל

אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו כו'. פירש רבי חננאל זצוק"ל כגון שהכניס שורו בחצר חבירו ברשותו ונפל לבור. דאמר לי' בעל השור מה נפשך כו'. תני רב חנניה לסיועיי לרב. קי"ל כרב. פר"ח זצ"ל דהני כולהו משנינא אליבא דרב, ותני נמי רב חנינא לסיועיה, הילכתא כוותיה דרב בהא. נימא כורה גרם. ור"ח ז"ל פי' הכורה הזה אינו כורה בתוך הבור אלא במקום אחר הוא כורה ומכח הכורה נבעת השור ונפל, וכתב דהכורה פטור משום דיכול לומר אנא ברשות קא עבידנא. ופר"ח זצ"ל, הילכתא כר' נתן, דאוקמינא מתני' כוותיה, (ופרק) [ופירק] רבא, ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא.

עין משפט נר מצוה

עח א ב ג ד מיי' פי"ב מהלכות נ"מ הלכה יח סמג עשין סח טוש"ע מ"מ סי' מ' סעיף לח ועי' במ"מ ובסגוגות:

עט ה ו ז ח מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף נב:

פ ט י מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף נג:

מוסף רש"י

להבלו ולא לחבטו. משום דעבד ליה הבל בבור ולא משום מבטו (לעיל נ:). **רבי נתן דיינא הוא.** אע"ג דהיה בתלמידיו בהוריות בפ' נתגלו (ב"מ קיז:). **דאמר ליה בעל השור.** סהדוו, לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשבחיתיה. מת, לכך כל המזק עליו, מה לחית לי לאשתלומי מבעל השור משתלמנא, אם תם הוא משלם חצי נזק, ואפילו הזיקו הוא לגדו לא היה משלם אלא חצי נזק ועכשיו שיש אחר עמו יחלם רביע, והשאר משתלמנא מיניך (לעיל יג.).